

EISENHOWER ODBIL PISMO NIKITE HRUŠČEVA

Nenadna vojna nevarnost na Daljnem vzhodu

„S pomočjo Rusije bomo izgnali Amerikance“ - Vsaka neprevidnost lahko izzove svetoven požar

Najpomembnejši politični dogodek, vzemirjajoč te dni mednarodno javnost, je nepričakovana in nevarna zaostritev odnosajev med Ameriko in Sovjetsko Rusijo ter rdečo Kitajsko.

Povod je dalo dolgo pismo, ki ga je Hruščev poslal v soboto predsedniku Združenih držav Eisenhowerju. Ko ga je ta prebral, je po kratkem posvetovanju z Dullesom sklenil, da pismo vrne brez odgovora boljševiški vladi.

Ameriški veleposlanik v Moskvi je naročil slugi, naj nese pismo Hruščeva v sovjetsko zunanje ministrstvo ter ga tam izroči vrtarju ali komurkoli.

Tak način ravnanja z dopisom, ki ga kdo prejme od ministrskega predsednika tuje velesile, je seve nekaj popolnoma nenavadnega v diplomatskem občevanju med državami. To je najbolj ogorčena in ostra oblika protesta, ki si jo človek more zamisliti.

»GROŽNJE IN OSEBNI NAPADI«

Zakaj je Eisenhower, znan po svoji vljudnosti, tako ravnal s pismom Nikite Hruščeva?

Ameriško zunanje ministrstvo je obrazložilo, da je pismo »polno krivičnih obtožb, sestavljeno v žaljivih in neuravnanih besedah, da se spušča v osebne napade ter vsebuje nedopustne grožnje«. Hruščev zahteva v svojem sporočilu, naj Združene države nemudoma umaknejo svojo mornarico in vojsko iz prostora Formoze ali Taivana, kakor Kitajci imenujejo otok.

»V nasprotnem primeru,« je zagrozil Hruščev, »kitajski komunisti ne bodo imeli druge izbire, kot da s pomočjo Sovjetske zveze izženejo od ondod oborožne sile Združenih držav.«

Eisenhower je brez odgovora vrnil pismo pošiljatelju, hotoč s tem dokazati, da se Amerika ne plaši sovjetskih pretenj. Poleg tega je nameraval postaviti neko mejo surovemu in žaljivemu obnašanju, kateremu se pod Hruščevom predajajo sovjetski diplomati v občevanju z zapadnjaki. Saj se je zgodilo, da je Hruščev celo na uradnih sprejemih vpričo zapadnih veleposlanikov obdoleževal »meščanske države« imperialistične napadalnosti ter jim pretil, kako jih bo »pokopal«.

Ob takem govoru bi zapadni veleposlaniki morali v normalnih razmerah zapustiti dvorano, toda s tem bi se samo še bolj zastrupili že tako napeti odnosi med komunističnimi in antikomunističnimi državami. Komu bi to koristilo? Pomirjenju v svetu pray gotovo ne!

KAJ SE SKRIVA ZA SOVJETSKO PRETNJO?

Bolj kot žaljivo obnašanje ruskih državljanov zanima pa v teh dneh mednarodno javnost, kaj je hotel Hruščev s svojo pretnjo Ameriki pravzaprav doseči.

On in Mao Tse Tung namreč dobro vesta, da ne bo Eisenhower nikoli umaknil brodivja in vojske iz prostora Taivana kar na grožnjo ruskih in kitajskih komunistov, kajti to bi pomenilo za Združene države ponižanje, na katero bi nobena ameriška vlada ne mogla pristati.

Obema komunističnima voditeljema je ravno tako jasno, da je Amerika odločena spoštovati pogodbo o medsebojni pomoči, ki jo je podpisala s Čang Kaj Šekom.

V Washingtonu si morda marsikdo misli, da Združene države niso ravnale pametno, ko so vzele nase tolike obveznosti do kitajskih nacionalistov, vendar vsi so edini v tem, da mora Amerika dano besedo brezpogojno držati. Kdo v Aziji naj še podpiše zavezniško pogodbo z Ameriko, če se mora bati, da ga bo Washington v odločilnem trenutku pustil na cedilu?

Vsak poskus kitajskih komunistov, da »izženejo s pomočjo Sovjetske zveze« Amerikance s prostora Formoze ali Taivana, bi trčil torej ob oborožen odpor, kar bi pomenilo novo svetovno vojno.

Angleži in Nemci

Najvažnejše pa je, da s politiko Amerike ne soglašata niti njena najtesnejša zaveznica Velika Britanija. V tej stvari ni stvarne razlike med laburisti in konservativci. Eni in drugi zahtevajo, naj se rdeča Kitajska sprejme med Združene narode.

Angleži so že davno priznali Maovo vlado in začeli s Kitajsko živahno trgovati.

Tudi antikomunistično časopisje zapada ugotavlja namreč, da je Mao Tse Tungova Kitajska kljub veliki hedi, ki v njej vlada, v zadnjih 5 letih gospodarsko precej napredovala.

Z žrtvami, ki so za zapadnjake naravnost nepojmljive, je Kitajcem uspelo, da so v tej dobi podvojili obseg obdelovalne zemlje in potrojili proizvodnjo jekla. Mao je mobiliziral 100 milijonov moških in žensk, ki že eno leto grade vsepovsod elektrarne in namakalne naprave. V takih razmerah je Kitajska seve močno odvisna od uvoza raznih potrebščin iz tujine ter postaja zato eno najvažnejših tržišč na svetu.

To so Angleži spoznali in s Kitajsko gospodarsko sodelujejo. Isto dela tudi Ade-

Nove vojne pa Sovjetska Rusija noče. Čemu je Hruščev navzlic temu grozil z njo Ameriki? Ne zato, da bi do nje prišlo, temveč, da bi s pretnjo dosegel nekaj drugega.

PRIZNANJE RDEČE KITAJSKJE

Najvažnejša trenutna zahteva Mao Tse Tunga je, da bi vse države priznale njegovo vlado ter jo sprejele v Organizacijo združenih narodov, kjer bi namesto Čang Kaj Šeka dobila stalni sedež v Varnostnem svetu. S tem bi bila rdeča Kitajska uradno priznana kot velesila, ki enakopravno sodeluje pri vodstvu svetovne politike.

Da se doslej to ni zgodilo, občuti Mao za težko krivico, za katero nosijo vso odgovornost Združene države.

Zastopnik Indije je letos stavil v New Yorku ponovno predlog, naj se Maova Kitajska sprejme med Združene narode. Glavna skupščina je pa predvčerajšnjim sklenila odložiti zadevo za eno leto.

Amerika je spet zmagala, a se mora zavedati, da se veliko število držav, med njimi tudi zavezniških, ne strinja z njeno politiko.

Norveški ministrski predsednik Gerhardson, ki se nahaja na uradnem obisku v Jugoslaviji, je v nedeljo izjavil: »Nastal je nemogoč položaj, da država, ki ima najštevilnejše prebivalstvo na svetu, ni zastopana med Združenimi narodi...« Dokler se to vprašanje ne reši, ne bo na Daljnem vzhodu resničnega pomirjenja.

nauerjeva Zapadna Nemčija, katera zavoljo tega takisto ne more odobravati ameriške politike.

OB ROBU PREPADA

V svoji zahtevi, naj se rdeča Kitajska včlanja v Organizacijo združenih narodov, Rusija torej ni osamljena. Da bi bila zahteva že letos sprejeta, se je Mao Tse Tung spustil v oborožen spor z Čang Kaj Šekom in Hruščev je začel istočasno groziti Ameriki.

Strahovalna politika obeh komunističnih državljanov je pa trenutno imela prav nasproten učinek.

Ameriška vlada je namreč takoj naglasila, da »listina Združenih narodov nalaga državam, naj svoja nasprotja rešujejo z mirnimi sredstvi«. Združene države so pripravljene se podrediti temu načelu in so se zato začele pogajati s Kitajsko, kot vsi vedo, v Varšavi.

Mao Tse Tung nadaljuje pa med pogajanja strahovita obstreljevanja Kvemoja. Doslej je vrgel na otok že 300 tisoč granat, ki

(Nadaljevanje na 3. strani)

NOVICE Z VSEGA SVETA

Proglašena alžirska republika

Pretekli petek je vodstvo alžirskega narodnoosvobodilnega gibanja naznanilo svetu, da je v Kairu bila sestavljena prva vlada Svobodne Alžirije.

Njen predsednik je 59-letni Ferhat Abas, nekdanji član francoskega parlamenta, ki je že pred meseci izjavil, da ima zaupanje v De Gaulle, od katerega pričakuje, da bo pravično rešil alžirsko vprašanje.

Ker je pa medtem De Gaulle prišel pod vpliv francoskih nacionalistov, kot je Soustelle, ki zahtevajo, da mora Alžirija ostati neločljiv del Francije, je Ferhat Abas korenito spremenil svojo politiko.

Javno je prisegel, da »bo prenesel upor v srce same Francije« in sprožil po vsej republiki val atentatov in nasilstev. Po poskušnem umoru ministra Soustella na Trgu Etoile v Parizu prihajajo iz Francije vesti, da alžirski uporniki ne napadajo le vojaških in policijskih obhodnic, skladišč bencina in orožja, marveč sežigajo tudi silose, se pravi zaloge žita. Te dni so se v potapljaških oblekah pojavili v luki Toulonu in poskušali pognati v zrak križarko Jean Bart in podmornico Dauphine.

Vlada je bila prisiljena postaviti vojno mornarico na obalah Sredozemlja in Atlantika v strogo pripravljenost.

Brezuspešen protest Francije

Tik pred ljudskim glasovanjem, ki bo 28. septembra, je Ferhat Abas sestavil povrhu še neodvisno alžirsko vlado, v katero je med drugimi imenoval 5 uporniških voditeljev, nahajajočih se trenutno v pariških zaporih. Prvo dejanje nove vlade je bila izjava, da je Svobodna Alžirija v vojnem stanju s Francijo.

«ZADEVA GIUFFRÈ»

Po vsej državi govore še vedno o g. Giuffrèju, ki je, kot smo že pisali, ustanovil pred leti delniško družbo Anonima banchieri ter z njenim denarjem gradil zlasti v severni Italiji vsepovsod župnijske prosvetne domove, kino dvorane, otroške vrtee, bolnice, popraviljal samostane in župnišča.

V take namene je potrožil na desetine milijard. Denar si je nabral na ta način, da je za vloge dajal od 30 do 100 odstotkov obresti. Ti neznansko visoki dobički so bili tako privlačni, da so Giuffrèju posojali denar celo komunisti.

Naposled je v njegovi velikopotezni dejavnosti začelo nevarno škripati. Mož ni mogel več izpolnjevati prevzetih obveznosti in upniki so začeli protestirati.

Giuffrèju doslej niso mogli dokazati zločina, pač pa, da je davkarji utajeval dohodek in kupčije svoje družbe. Zato so mu finančna oblastva pred kratkim naložila, da mora v 15 dneh plačati nič manj ko 1 milijardo 487 milijonov lir globe.

Ker so v njegovo tajinstveno delovanje bili vpleteni tudi številni duhovniki, so nasprotniki vlade poskušali zadevo politično izkoristiti. Tajnik liberalne stranke poslanec Malagodi je zahteval, naj stvar do dna preišče posebna parlamentarna komisija.

V Parizu so takoj poudarili, da bodo vsako uradno priznanje revolucionarne vlade smatrali za »neprijateljsko dejanje zoper Francijo«.

Kljub temu je Svobodno Alžirijo takoj priznalo 8 arabskih držav: Naserjeva združena republika, Libija, Jemen, Irak, Tunizija in Maroko, Libanon in Saudska Arabija. Jasno je, da jim bodo sledile še ostale arabske dežele, Sovjetska Rusija z vsemi zavezniki in skoro gotovo vsi narodi iz afriško-azijskega tabora. Takisto bodo prejkone ravnali tako imenovani nevtralci, med katere spadata tudi Jugoslavija in Indija.

Združeni narodi

Angleška vlada se je pa postavila na stališče, da ne more priznati nove vlade, ker ji manjkajo lastnosti, ki »jih predpisuje mednarodno pravo«. Ferhat Abas na primer nima v oblasti in ne upravlja dežele, v katere imenu hoče nastopati.

To stališče je pravno pravilno, a se bo težko dalo zagovarjati pred Združenimi narodi, ko se bo v kratkem obravnavalo pred njimi alžirsko vprašanje. Čang Kaj Šek, poročajo nasprotniki, tudi nima zasedene Kitajske in ne upravlja ogromne dežele, pa sedi vendarle v Varnostnem svetu Združenih narodov kot zastopnik 600-milijonske kitajske velesile. Zakaj pa njega priznavajo?

Stvar potemtakem ni tako enostavna, kot se na prvi pogled zdi. Alžirija bo De Gaulle povzročila še težke preglavice. Vse te muke bi si bila Francija lahko prihranila, da je De Gaulle izkoristil začetno Ferhat Abasovo zaupanje, se začel z njim pogajati ter se poravnal z voditelji alžirskih vstajnikov.

Fanfanijeva vlada je zahtevo sprejela in tako je bil preiskovalni odbor v parlamentu soglasno odobren ter začel že delovati.

Domača in inozemska javnost napeto pričakuje, kaj bo odbor odkril in dognal.

HRUŠČEV NAPADEL DE GAULLA

Odkar je De Gaulle pred 9 meseci prišel na oblast, je o njem sovjetsko časopisje molčalo. V Moskvi so mirno čakali, ali se mu bo posrečilo ukrotiti nacionalistične generale in polkovnike.

V nedeljo je pa Hruščev iznenada javno napadel ministrskega predsednika Francije.

V moskovski Pravdi je izjavil, da utegne Francija postati pod De Gaulleom fašistična država. Njegova ustava odpira pot diktaturi. Na enak način je prišel na oblast tudi Hitler.

Hruščev je z izjavo hotel podpreti francoske komuniste, ki bodo 28. (in ne 26., kot smo zadnjič napačno napisali) septembra glasovali proti novi ustavi.

Vse pa kaže, da bo De Gaulle v nedeljo kljub temu zmagal.

Sovjetski voditelj je vsekakor težko užalil državnika, čigar največja zasluga je, da se je uprl Hitlerju, in to v času, ko sta bili nacistična Nemčija in Stalinova Rusija še zaveznici.

TRST IN MAO TSE TUNG

Ideološki spor med kitajskimi in jugoslovanskimi komunisti bo, kakor beremo, koristil Trstu.

Vlada v Pekingju je namreč odredila, naj se vse blago, ki ga Kitajska kupuje v Avstriji, ne prevaža več skozi Reko in na jugoslovanskih ladjah, temveč preko Trsta in na italijanskih parnikih. Kitajci si nabavljajo v Avstriji v prvi vrsti umetna gnojila.

NOVA VLADA V LIBANONU

Dosedanji predsednik republike Šamun je v sredo predal vodstvo države svojemu nasledniku generalu Šhabu, ki je takoj imenoval novo vlado. Ministrski predsednik je postal voditelj dosedanjih upornikov Rašid Karami.

O njem pravijo, da je naklonjen Naserju. V prvi izjavi je Karami naglasil, da bo njegova vlada zahtevala od Amerike, naj umakne svoje čete iz dežele. Dneva, kdaj naj se to zgodi, ni imenoval, češ da je vse odvisno od razmer.

Trenutno te niso najboljše, kajti zdaj so segli po orožju in se uprli novi vladi zahodnjakom prijazni Šamunovi pristaši.

V uličnih borbah prestolnice Beiruta je padlo včeraj 10 oseb in 40 je bilo ranjenih. Mesto se je pomirilo šele, ko je vojska razglasila po radiu: »Prebivalstvo mora odložiti orožje. Pri komerkoli se najde orožje, bo na mestu ustreljen. Vsako poslopje, iz katerega pade strel, bo od težkega topništva porušeno«.

Iz vsega se vidi, da je Libanon še vedno v težki krizi.

PODMORNICA SEAWOLF

Ameriška podmornica na atomski pogon Seawolf plove pod vodo nepretrgoma že od 5. avgusta, se pravi malodane dva meseca.

S tem je Amerika dosegla v povodnem pomorstvu pravi svetovni rekord.

ZAGREBŠKI VELESEJEM

Po številu obiskovalcev in kupčij je letošnji zagrebški velesejem, ki se je zaključil v nedeljo, presegel vse dosedanje v Jugoslaviji. Velesejem je obiskalo 1 milijon 253 tisoč oseb, zaključeni posli pa znašajo nad 153 milijard dinarjev.

ALKOHOLIZEM NA MADŽARSKEM

Ker se ogrsko prebivalstvo iz nezadovoljstva z razmerami vdaja čedalje bolj pijači, je bil ustanovljen poseben parlamentarni odbor, ki ima nalogo predlagati, kako naj se zatira alkoholizem.

Med drugim bodo odprli poseben zavod za pijance, v katerem jih bodo prisilno zdravili. Kronični alkoholizem bodo proglasili za kaznivo dejanje. Družina nepoboljšljivega pijanca bo po zakonu imela pravico si pridržati določen del njegovih dohodkov.

DOBER PSIHOLOG

V Bonnu bo v kratkem obsojen general Robert Schneider, ki je imel v nemški vojski nalogo, da na podlagi psihološke preiskave določi, za katero vojno stroko je sposoben ta ali oni vpoklicanec. Kot izvedenec je izučil v svoji stroki nad 500 častnikov zdravnikov.

Nacnkrat se je izkazalo, da Schneider sploh ni bil zdravnik in ni obiskoval nobene visoke šole. Vsekakor je pa bil dober psiholog, če se mu je posrečilo potegniti za nos vse vojno ministrstvo in Adenauerja ter doseči čast — generala.

ZAČETEK ŠOLSKEGA LETA

Šolsko skrbništvo v Trstu je odredilo, da se šolsko leto 1958-59 prične v četrtek, 2. oktobra, ko se začne pouk na osnovnih, srednjih in strokovnih šolah. Na višjih srednjih šolah, učiteljski ter trgovski akademiji se pa pouk prične v sredo, 8. oktobra.

Zaradi volitev bo v vseh šolah tržaške občine pouk prekinjen od 10. do 14. oktobra.

MARŠAL MONTGOMERY

V angleškem časopisju objavljajo, da bo slavni vojskovodja Montgomery prestopil v katoliško Cerkev. Maršal pripada tisti anglikanski ločini, ki je najbližja katolicizmu. Montgomery je bil večkrat sprejet od Pija XII. in si stalno z njim dopisuje.

LEPA JESEN

V torek ob dveh in deset minut popoldan je sonce stopilo v znamenje ozvezdja tehtnice. S tem se je začelo jesensko enakonočje,

NOVICE

ko sta dan in noč enako dolga, in s tem astronomska jesen. Prorokujejo, da bo mila in lepa. Zato se tudi grozdje napihuje in bo trgatve bogata in vesela. Spričo ugodnega vremina bodo vinogradniki trgatve še za par dni odložili, da bo grozdje bolj cekinasto.

JUGOSLOVANSKI RIBOLOV

Lani so jugoslovanski ribiči nalovili 20 tisoč ton rib, medtem ko so jih leta 1956 le 18 tisoč. Njihova vrednost je znašala 1.897 milijonov dinarjev. Največ rib gre v inozemstvo v obliki konzerv, in sicer predvsem v Avstrijo, Belgijo, Anglijo, Zahodno Nemčijo in Italijo.

Največ ribjih konzerv so izdelale tovarne v Zadru, Izoli in Rovinju.

ZASEDANJE PEDIATROV

V prostorih pomorske postaje v Trstu se je v ponedeljek pričel 26. občni zbor pediatrov (zdravnikov za otroke). Prisotnih je okrog tisoč zdravnikov, med katerimi predstavniki Avstrije, Danske, Finske, Grčije, Jugoslavije, Holandske, Izraela, Portugalske in Švedske.

VOJSKA ČEBEL

V mestecu Gravedona ob jezeru Como je prejšnji teden neki motorist prevrnil na glavnem trgu posodo z 20 kg medu. Od vsepovsod so pribrenčale čebele, da bi med lizale. Ko so jih ljudje skušali prepoditi, so se roji zapodili vanje, se razleteli po ulicah in vdrli v hiše ter hudo opikali 50 oseb, da so morale v bolnice. Vse je križem bežalo. Celo gasilci, ki so prišli na pomoč, so se morali umakniti.

Napad je trajal dve uri. Šele ko je bil ves med polizan, so čebelice zadovoljno odbrenčale.

KULTURNE VESTI

■ V tržaških italijanskih kulturnih krogih so se spominjali zadnji čas stoletnice rojstva pisatelja Itala Sveva. Prištevajo ga med velike italijanske pisatelje. Bil je po rojstvu nemški Jud.

■ Lojze Spacal se udeležuje s skupino tržaških slikarjev večje razstave najpomembnejših italijanskih slikarjev, s katero je odprla novo razstavno sezono Galleria del Girasole v Vidmu.

■ Letošnja slovenska knjižna letina, posebno kar se pripovedništva tiče, kaže da bo izredno slaba, če ne bodo prejele založbe v zadnjih treh mesecih leta kaj več knjig. Nekoliko bolje je s poezijo.

■ Letošnjo italijansko književno nagrado Strega — na razpolago jo daje lastnik industrije likerjev istega imena — je dobil pisatelj Dino Buzzati za knjigo »60 racconti«, ki je nedavno izšla.

■ Ljubljanski »Reviji 57« grozi isti konec, kot je doletel njeno predhodnico Mladinsko revijo. Svet za kulturo in prosveto LR Slovenije ji namerava odreči podporo, ker »ni povsem v skladu s političnimi in idejnimi prizadevanji«. Brez podpore bi morala revija najbrž prenehati izhajati. Okrog nje se zbira mlajši pisateljski rod.

NOVA SLOVENSKA IGRA

V četrtek je nastopil v ljubljanski Drami eksperimentalni »Oder 57«, ki je uprizoril novo delo Jožeta Javorška (Brejca) »Veselje do življenja«. V glavnih vlogah so nastopili Miha Baloh, Vida Juvanova, Milena Šaričeva, Duša Počkajeva in Nada Bavdaževa. Glavna oseba v tem »odrskem eksperimentu«, kot je avtor označil svoje delo, je slikar Malič.

Jože Brejca, ki piše, zdaj pod psevdonomom Javoršek, je morda najbolj nadarjeni sodobni slovenski dramatik; vsekakor je najbolj bogat idej. Toda s svojimi deli nima sreče. Kljub uspehu pri občinstvu mu jih prej ali slej odstavijo s sporeda, naj več iz ideoloških razlogov.

Nenadna vojna nevarnost na Daljnem vzhodu

(Nadaljevanje s 1. strani)

so ubile na tisoče oseb in razrušile številne domove civilnemu prebivalstvu.

Kako je mogoče sprejeti med Združene narode nasilno deželo, prezirajočo tako očividno najosnovnejša načela svetovne organizacije?

Hruščev in bržkone tudi Mao ne želita vojne. Toda kaj bi se zgodilo, če bi Kitajci slučajno napadli Amerikance ali potopili kako njihovo ladjo? Amerikanci bi odgovorili s silo in izbruhnila bi proti volji vseh nova vojna.

Kitajci hodijo potemtakem ob robu prepada, v katerega bi ob prvi neprevidnosti mogli strmoglaviti. Z njimi vred bi se pazilo vanj vse človeštvo.

Šolstvo italijanske manjšine

Ob začetku šolskega leta se vsak zaveden Slovenec vpraša, v kakšnem stanju je naše šolstvo. Žal je treba tudi letos ugotoviti, da je položaj slovenskih šol v Italiji isti, kot je bil od vsega začetka. Ni uzakonitve, ni staleža, ni dovoljnih državnih dotacij! Podtalno rušenje še tega, kar imamo, se načrtno nadaljuje.

Nekateri si stavijo pri tem vprašanje, češ kako je pa s šolami italijanske manjšine v Jugoslaviji. Kakor da bi bile manjšinske šole drobiž, s katerim se baranta med dvema vladama.

Šolsko vprašanje manjšin se po našem mora reševati v duhu pravičnosti in ustave vsake države. Tu ne gre za kupčijo!

Po svetu

RUSIJA — U Uzbekistanu so našli popolnoma novo rudo, ki je črne barve s kovinsko sivim leskom. Sestavljena je v glavnem iz talija, vsebuje pa še železo, antimon, titanij, mangan, vanadij in aluminij. Novo rudnino so imenovali po filozofu in znanstveniku iz 11. stoletja Avicenu.

JUŽNA AFRIKA — Vlada Južne Rodezije je odredila, da smejo v gostilnah in javnih gostiščih dobiti alkoholne pijače samo tisti domačini, ki imajo akademsko izobrazbo. Vino smejo piti le obiskovalci večernih šol, nešolanji ljudje pa nimajo pravice do alkoholnih pijač v javnih lokalih.

SEVERNA AFRIKA — Najbolj ravna cesta na svetu je v Severni Afriki. Na dolžini 650 km nima niti enega ovinka.

ŠVEDSKA — Skandinavske dežele pripravljajo skupno loterijo, katere čisti dobiček bi dali zaostalim deželam, da bi se uspešneje borile proti lakoti.

AMERIKA — Neka ženska je naredila samomor na ta način, da se je ustrelila v usta. Nekaj minut zatem je s pomočjo zdravnikov rodila zdravega dečka.

ITALIJA — Na obali v severovzhodnem delu Sardinije je nastal požar, ki je povsem obkolil 3 tisoč kopalcev. Gasilci so se morali štiri ure boriti z ognjem, da so se kopalci lahko rešili po ozkem pasu v gorečem borovem gozdu.

Na marsikatero naše zahteve so italijanski listi zlohotno pisali, da so pretirane in brez podlage.

Zato je gotovo potrebno, da osvetlimo nekatere predloge nad sto italijanskih učiteljev in profesorjev onkraj meje, ki so 4. t.m. zaključili posvetovalni sestanek na Reki.

Pravilne zahteve

Italijanski šolniki so v prvi vrsti poudarili, da mora biti šola pobudnik kulturne dejavnosti manjšine in mora zato sodelovati z italijanskimi prosvetnimi krožki in čitalnicami. Pomembna je v resoluciji zlasti zahteva, naj se ustanovi za vse italijanske šole v Jugoslaviji poseben pedagoški odsek. Mi bi po tem vzgledu smeli upravičeno terjati lasten prosvetni oddelek pri šolskih skrbništvi! V drugi točki je konkretna zahteva po ustanovitvi posebnih nadzorništev za italijanske šole v Kopru, Pulju in na Reki. Nadalje zahtevajo italijanski šolniki potrebna sredstva za izpopolnitev šol in njih knjižnic. Na mešanih šolah, kjer so ravnatelji hrvatske ali slovenske narodnosti, hočejo imeti italijanskega podravnatelja. Pravilno so na posvetovanju postavili tudi zahtevo, naj na italijanskih šolah poučujejo le Italijani in ne Slovani, čeprav znajo italijanski jezik. Pri nas se pa nekaterim zdi kar umljivo, da bi na slovenskih šolah smel poučevati tudi Italijan, ki je morda kje v Neaplju opravil kak tečaj iz slovenščine. Prav tako je globoko v naravnem pravu zasidrana italijanska zahteva po svobodni izbiri šole. Pomislimo, kako so v nasprotju s tem načelom izgnali iz naših šol otroke optantov!

Iz primerjave zahtev italijanske manjšine v Jugoslaviji in slovenske v Italiji je razvidno, da so enake, ker izvirajo iz neke notranje nujnosti in ne iz političnega preračunavanja.

Zato smo globoko uverjeni, da se bodo morale pravice manjšin tu in onstran meje urediti v duhu pravičnosti in vzajemnosti! Časi fašizma, ko je bila šola orodje slepega raznarodovanja, so minili! Prav tako mora tudi izginiti miselnost, da bodi manjšinska šola le posnetek šole vladajoče večine, brez ozira na kulturno povezanost manjšine z jedrom naroda!

Dopisi v Tržaškem

TRŽAŠKI POKRAJINSKI SVET

Za samoupravno deželo

V ponedeljek se je sestel tržaški pokrajinski svet ter pričel razpravljati o zakonskem osnutku za novo samoupravno deželo Furlanijo-Julijsko krajino. Načrt je sestavila posebna komisija, v kateri so bili predstavniki političnih strank ter razni izvedenci.

O vsebini osnutka je poročal predsednik prof. Gregoretti, ki je dejal, da so pri sestavi statuta upoštevali predvsem ureditev že obstoječih avtonomnih dežel ter štiri načelne zahteve, ki jih je 4. marca 1957 bil izglasoval tržaški pokrajinski svet. Ta je, kot znano, tedaj sklenil, da mora biti Trst glavno mesto dežele, da morajo posamezne pokrajine dobiti najširšo finančno in zakonodajno samoupravo, da naj bo deželni svet izvoljen po proporcionalnem volilnem redu ter naj se ustanovi nova pokrajina Pordenone.

Upoštevali so nadalje zakonske osnutke, ki so jih parlamentu predložili demokristjan Berzanti, komunist Beltrame in socialist Marangone, ter načrt, ki ga je izdelal italijanski politični svetovalec pri bivši ZVU prof. Diego de Castro.

Prof. Gregoretti je končno izjavil, da komisija ni mogla upoštevati določil londonskega sporazuma, češ da se »o njegovem izvajanju še vedno vodijo pogajanja med prizadetima vladama«.

V razpravo sta posegla samo komunisti prof. Weiss in g. Juraga. Prvi je poudaril, da se komunisti ne strinjajo s predloženim osnutkom, ker ne predvideva proste cone in ker je ozemlje bodoče dežele razdeljeno v štiri volilna okrožja, medtem ko komunisti žele, naj bi bilo ustanovljeno samo eno. Osnetek je nadalje pomanjkljiv, ker povsem zanemarljivo vprašanje slovenske narodne manjšine. Prof. Weiss je pri tem zahteval, naj se v statutu zajamči Slovincem svobodna uporaba materinega jezika o odnosih z oblastmi, z javnimi ustanovami ter na sejah deželne sveta.

Zatem je govoril svetovalec Juraga, ki je zlasti utemeljeval potrebo, da se na Tržaškem ustanovi integralna prosta cona. Na predlog demokristjana Degana je svet sklenil, da se razprava o posameznih členih osnutka odloži na sejo, ki bo v soboto.

MILJE

Za ladjedelnico Sv. Roka

Prejšnjo soboto je bila v Miljah izredna seja občinskega sveta, ki je izčrpno razpravljala o gospodarskem položaju v ladjedelnici Sv. Roka. Glavno miljsko industrijsko podjetje se že več let nahaja v hudi stiski, ker mu manjkajo naročila, tako da nad 500 delavcem in uradnikom stalno grozi brezposelnost.

Župan Pacco je na kratko orisal zgodovino ladjedelnice, ki je lani obhajala 100-letnico. Po drugi svetovni vojni je podjetje stalno nazadovalo, kar je najbolj razvidno iz števila zaposlenih delavcev. L. 1946 je v ladjedelnici delalo 1.190 delavcev in 110 uradnikov, a danes je v njej zaposlenih samo 554 oseb.

Svet je zato soglasno sprejel resolucijo, v kateri zahteva, naj oblastva čimprej poskrbe, da bo ladjedelnica prejela nove, sodob-

ne naprave. Hkrati naj se ukrene vse, kar je potrebno, da se položaj podjetja korenito izboljša.

O miljski ladjedelnici bodo podrobneje razpravljali to soboto. Županstvo je namreč sklicalo sestanek vseh vidnejših tržaških oblastnikov, med njimi generalnega komisarja dr. Palamaro in predsednika pokrajinskega sveta prof. Gregorettija.

ZGONIK

Nujno potrebna pojasnila

Pred več kot enim mesecem smo v listu poročali, da je bila na Tehničnem uradu v Trstu oddana na dražbi tudi gradnja novega šolskega poslopja v Zgoniku. Pred dnevi smo pa zvedeli, da je bila ta gradnja v poslednjem trenutku spet odložena. Zdi se nam, da imajo naši prebivalci in zlasti tisti, ki so pred več ko 3 leti občini izposlovali 35 milijonov lir za novo šolo, pravico zvedeti, zakaj se to nujno potrebno delo toliko časa zavlačuje. Ravnateljstvo za javna dela naj zato nemudoma pojasni vzroke, zaradi katerih niso še pričeli graditi šole. O tej zadevi bi moralo spregovoriti tudi domače županstvo, kajti v nasprotnem primeru bo naša javnost dobila vtis, da se naši občinski predstavniki niso za to šolo dovolj zanimali.

NAPISI NA SLOVENSKIH ŠOLAH

Prejeli smo in priobčujemo:

Pred kratkim sem v ulici Lazzaretto Vecchio v Trstu iskala poslopje, v katerem se nahaja slovenska višja realna gimnazija. Dolgo sem hodila po ulici in končno stopila v vežo, po kateri bi morala priti do šole. Precej časa sem tavalala gor in dol po stopnicah in zaman iskala še tako skromen napis, s katerega bi bilo razvidno, da se slovenska gimnazija res nahaja v tem poslopju. Končno se mi je posrečilo, da sem našla šolo in tajništvo.

Znanci so mi pozneje povedali, da ni samo slovenska gimnazija brez napisa, temveč da se to dogaja s skoraj vsemi slovenskimi šolami v Trstu. Slovenske učilnice je težko najti zlasti na tistih osnovnih šolah, ki imajo slovenske in italijanske oddelke.

Ali ni vse to nekaj zelo čudnega? Javnost ima vtis, da se tisti, ki so odgovorni za naše šole, sami boje slovenskih napisov, kajti drugače bi jih poskrbeli!

Slovenske napise bi morali postaviti tako na zunanjo steno šolskih poslopij kot v vežo. Tu naj bi bilo tudi označeno, v katerem nadstropju se ta ali ona šola nahaja, da jo kdorkoli lahko najde, ne da bi mu bilo treba zgubljeni dragoceni čas.

Slovenska mati iz Trsta

Z Vašimi zahtevami se povsem strinjamo in jih podpiramo. Ravnatelji slovenskih osnovnih in srednjih šol bi morali zahtevati od tržaške občine, oziroma pokrajine, naj posameznim šolam poskrbijo primerne napise. Če bi pri zahtevi nepopustljivo vztrajali, bi oblastva prej ali slej prošnjo ugodila.

(Ured.)

Ravnateljstvo slovenske industrijske strokovne šole v Trstu (Rojan, ul. Montorsino 8) obvešča, da se prične šolsko leto 1958-59 dne 2. oktobra.

Solska sv. maša bo v sredo, 1. oktobra, ob 9. uri. Učenci in učence naj se zberejo ob 8.45 pred šolo, od koder skupno odidejo v rojansko župno cerkev.

Virgilu Gosarju v spomin

Gosarjeva stanovanjska naredba je izzvala seve velikanski odpor v imovitih slojih Ljubljane. Bogatašem nikakor ni hotelo v glavo, zakaj naj bi bila njihova socialna dolžnost uporabiti svoj kapital najprej za to, da si oskrbe lastno stanovanje, in šele zatem v druge, pridobitne ali špekulativne, namene. Čutili so se krivično prikrajšane v svoji svobodi in hrupno protestirali.

Časopisno borbo je vodilo glasilo Demokratske stranke Slovenski narod, medtem ko je bila moja naloga, da v Slovincu branim socialno politiko dr. Gosarja.

V istih časih sem prvič spoznal, kaj se pravi reševati socialno vprašanje v dejanskem življenju.

Mislím, da ni bil prijatelj Gosar nikoli izpostavljen tolikim osebnim napadom in pod-

7. Dr. E. BESEDNJAK

vržen tako silnemu pritisku kot tiste dni. Od vseh strani so ga oblegali posredovalci, zlasti odvetniki, naj v tem in onem primeru popusti, ter, samo da bi uspeli, pri tem tudi krivo pričali in debelo lagali.

Da bi ga laže upognili, so se začeli zatekati po pomoč k njegovim osebnim prijateljem in strankarskim somišljenikom, a ves njihov trud je bil zaman.

Naposled so se spravili celo na njegovo ženo. Vplivati so skušali nanjo preko prijateljic iz mladih let, upajoč, da bo ona zatem omeščala moža. Vendar je tudi to delo ostalo brezuspešno. Gosar je bil nepopustljiv. Vsem posredovanjem in pritiskom je slednjič naredil enostaven konec; na vrata svojega urada je dal nabiti napis: »Poverjenik za socialno skrb ne sprejema strank v stanovanjskih zadevah!«

V SPORU Z BEOGRADOM

Ko je postalo jasno, da Gosarja ne morejo premakniti z začrtane poti niti časopisni napadi niti posredovanja odvetnikov in strankarskih somišljenikov, so bogatini poklicali na pomoč osrednjo vlado v Beogradu, v kateri je bil minister za socialno politiko dr. Vekoslav Kukovec, voditelj slovenskih demokratov.

In ta je res sklenil, da se uradno postavi po robu Gosarjevi politiki. Kot povod je izkoristil primer nekega ljubljanskega bogatina, ki se je obnašal, kot da naredba št. 166 sploh ne obstaja, ter se zategadelj ni hotel obvezati, da si bo oskrbel lastno stanovanje.

Posledica je bila, da mu je bilo stanovanje odpovedano in tudi določen dan, kdaj ga bo policija postavila s pohištvo na ulico.

Tedaj je Gosarju nadrejeni minister Kukovec poslal deželni vladi v Ljubljano brzojavni ukaz, da se izgon ne sme izvršiti, misleč, da je stvar s tem urejena.

Toda Gosar in drugi člani slovenske vlade so bili mnenja, da ima naredba št. 166, objavljena v Uradnem listu, moč zakona ter zato je minister ne more z navadno brzojavko razveljaviti! Njeni predpisi se morajo, dokler niso preklicani ali spremenjeni, brezpogojno spoštovati in izvajati, kot velja za vse ostale naredbe.

In tako je bil bogataš kljub Kukovčevi brzojavni prepovedi postavljen iz stanovanja. (Nadaljevanje na 5. strani)

Dopisi iz Goriške

GORIŠKI POKRAJINSKI SVET

Na seji pokrajinskega sveta, ki je bila v soboto, je predsednik dr. Culot najprej sporočil, da je bila mestu Tržiču podeljena srebrna kolajna za rodoljubne zasluge. Pri tej priliki se je nedeljske slovesnosti v Tržiču udeležilo tudi zastopništvo pokrajinske uprave.

Nato je dr. Culot obvestil svetovalce, da je ministrstvo za šolstvo odredilo, naj se še letos v Gorici odpre prvi razred industrijske šole A. Volta, ki je sedaj obstajala le v Trstu.

Svetovalec iz Tržiča Bottegaro je nato sprožil daljšo razpravo o odpustitvah delavcev v tržiškem podjetju Solvay. Razprave so se udeležili zlasti še svetovalci Cocciani, Delpin, Poletto.

Po daljši razpravi je svet odobril resolucijo, v kateri je ugotovil, da odpusti, ki groze delavstvu v raznih industrijskih podjetjih, škodujejo splošnemu gospodarskemu položaju pokrajine. Poudaril je obenem, da je treba zlasti prenehati z odpustitvami delavcev v tovarni Solvay v Tržiču ter krizo najprej skušati rešiti z razgovori med ravnateljstvom podjetja in delavskimi predstavniki.

Svetovalec Poletto je nato predložil resolucijo, v kateri je zahteval, naj se zniža cena bencinu, ki so ga bili podražili zaradi suške krize. Toda resolucija je bila zavrnjena, ker mora to vprašanje rešiti parlament.

Na koncu so svetovalci ponovno preučili vprašanje cestnega prometa v goriški pokrajini. V razpravo sta posegla tudi slovenska svetovalec gg. Černe in Macuzzi, ki sta se zavzela za to, da se popokrajini cesta Gorica-Grojna-Števerjan.

Čeprav se je razprava zavlekla do pozne noči, vendar ni svet še sprejel nobenega sklepa.

PEVMA

Pred kratkim je bila v Pevmi tekma 8 traktoristov. Zmagal je kmetovalec Giorgio Polatto iz Verone, ki bo zastopal traktoriste z ozemlja treh Benečij v vsedržavnem tekmovanju. Za nagrado je prejel bronasto svenjino in 30 tisoč lir.

Starši iz Pevme, Štmavra in z Oslavja so povečini že vpisali svoje otroke v tukajšnji vrtec. Pouk bi se moral pričeti že v ponedeljek, a so ga morali za nekaj dni odložiti, ker niso še našli kuharice. Število otrok je letos večje kot lani, ker se jih je več prijavilo zlasti z Oslavja in iz Štmavra.

Starše opozarjamo, da vpisovanja v vrtec trajajo do konca meseca.

IZ ŠTEVERJANA

Ker je toča letos prizanesla našim vinskim goricam, bo trgatav kar dobra. Tudi blagodejni jesenski dež je do sedaj dobro vplival na naše grozdje.

Čujemo, da sta pokrajinska svetovalca g. Černe in prof. Macuzzi na seji pokrajinskega sveta predlagala, naj se naša občinska cesta popokrajini. To sta svoj čas na sestanku v Gorici zahtevala tudi predstavnika naše občine gg. Podberšič in Terpin.

Da cesta preide v upravo pokrajine in se čimprej asfaltira, je na razpolago mnogo gospodarskih razlogov in se pri tem ni treba prav nič sklicevati na kakšne »vojaške po-

trebe«, ker tisti, ki bi jih navajal, se z njimi le osmeši pred vso javnostjo.

Poročilo o zadnji seji občinskega sveta, o kateri smo v glavnem že pisali, dodamo, da so svetovalci odobrili občinski obračun za leto 1957. Sklenili so tudi zaprositi 1.800.000 lir državnega prispevka za opremo šolskih prostorov v Števerjanu in na Valeriču. Svet je nadalje odločil, naj se najame 3.100.000 lir posojila za kritje primanjkljaja v letu 1956.

NOVI KVESTOR

V soboto je v Gorici nastopil službo novi kvestor dr. Giuseppe Testa, ki je bil doslej podkvestor v Trstu.

IZ GOČ

Dne 19. septembra je minilo 50 let, odkar v Gočah župnikuje g. Alojzij Kralj. Njegovi župljani so se živahno pripravljali, da to obletnico slovesno proslavijo v nedeljo. Toda prejšnji teden se je pripetilo nekaj, kar je slovesno praznovanje preprečilo. Na poti na Erzelj je namreč župnika presenetilo hudo neurje s strelo, tako da je padel na tla.

Ta doživljaj je 77-letnega duhovnika, ki že tako boleha na srcu, tako prizadel, da je bil prisiljen odpovedati že napovedano slovesnost. Opravil je samo tiho sv. mašo, pri kateri mu je pridigal vipavski dekan g. Nace Breitenberger.

Plemenitemu župniku, ki uživa pri vernikih in sobratih izredno spoštovanje, želimo iz vsega srca, da bi ga dobri Stvarnik še mnogo let ohranil zdravega.

SMRT SLOVENSKEGA PROFESORJA

Prejšnji četrtek je po daljši in zavrtni boleznii v goriški bolnici umrl odvetnik in profesor dr. Viktor Devetak. Rajni se je rodil 2. februarja 1890 v Gorici, kjer je tudi dovršil gimnazijo. Pravo pa je študiral v Gradcu, na Dunaju in v Padovi. Bil je več let odvetnik v Tolminu in Gorici; za časa prve svetovne vojne je bil tudi mesni uradnik. Po tej vojni pa je poučeval na slovenskih nižjih in višjih srednjih šolah v Gorici. Malokdo je tako dobro poznal naše mesto in Goričane kot pokojnik. Škoda, da ga je prehitela smrt, saj se je pripravljaval, da napiše zanimivo kroniko o Gorici in njenih prebivalcih. Rajnega profesorja sta odlikovali plemenita dobrot srca in kristalno čista narodna zavest. Pogreba, ki je bil v soboto popoldne, se je udeležila obilna množica prijateljev in znancev.

Naj mu sveti večna luč. Sinu inženirju Darku ter gospe sestri izrekamo globoko sožalje.

SMRT KANONIKA

V nedeljo se je v Gorici razširila vest, da je v bolnišnici v Palermu umrl goriški kanonik dr. Enrico Marcon. Na Siciliji se je nahajal zaradi odpočitka. Rajni je bil profesor v goriškem bogoslovju in na goriških srednjih šolah. Iz literarnih ved je diplomiral na tržiškem vseučilišču. Zanimal se je v prvi vrsti za krajevno zgodovino, zlasti cerkveno, in napisal med drugim tudi zgodovino rodnega mesta Tržiča, kjer so ga tudi pokopali. Čeprav ni bil Slovincem naklonjen in do njih večkrat celo krivičen, naj mu bo dobri Bog usmiljen sodnik.

Virgilu Ščeku v spomin

(Nadaljevanje s 4. strani)

LJUBLJANSKI NEBOTIČNIK

Odločni nastop dr. Gosarja in slovenske vlade je imel za posledico, da so se bogatini brez izjeme vdali. Ko so uvideli, da se ne morejo šaliti, so se drug za drugim jeli prijavljati oblastvu ter se obvezovati, da bodo v določenem roku zgradili zase in družino potrebna stanovanja.

Uvidevnejša kot zasebniki so pa bila že izpočetka tuja in domača podjetja, ki so po naredbi, kot sem že napisal, bila dolžna sezidati stanovanjske hiše za svoje nameščence.

Tudi pri podjetjih je Gosar ravnal z vsemi enako. Nič ga ni brigalo, če so last inozemcev ali domačinov, če pripadajo po kapitalu v območje tega ali onega političnega tabora.

Posebno ugodno je vplivalo na javnost, ko so ljudje slišali, da bo primorana zgraditi stanovanjske hiše za svoje nameščence tudi Jugoslovanska tiskarna, Zadržno-gospodarska banka in vsa ostala podjetja Gosarjeve stranke.

Sploh so bila gospodarska podjetja prva, ki so se brez odlašanja lotila zidanja in dala prestolnici Slovenije nekatera veličastna poslopja trajne vrednosti. Tako se je v srcu mesta dvignil ljubljanski nebotičnik, tik njega je zgradila velikansko palačo Ljubljanska kreditna banka in polagoma je nastal naokoli tako imenovani Dukičev blok mogočnih poslopij, ki so začela dajati Ljubljani popolnoma novo lice.

Z zidanjem so različne družbe in podjetja nadaljevala tudi, ko Gosarja ni bilo več v deželni vladi in je v Jugoslaviji bila proglašena centralistična Vidovdanska ustava, s katero je Slovenija prišla ob svojo zakonodajno in upravno avtonomijo, tako da ni mogla odslej tako rekoč migniti s prstom brez dovoljenja Beograda.

»KATOLIŠKI BOLJŠEVIZEM«

Ljubljanski nebotičnik, ki je poleg gradu danes nekako znamenje in simbol Ljubljane, je z okolnimi visokimi stavbami spomin na tedanjo povojno avtonomno Slovenijo. Bojevito pobudo, da se je ta najmodernejši del mesta začel graditi, je dala zgodovinska stanovanjska naredba št. 166.

O tej socialni politiki so nasprotniki govorili, da je nespametna, nasilna in brezglava. Tedanji ljubljanski župan dr. Ivan Tavčar, jo je označil za »gosarijo«, ki širi v Sloveniji komunizem. »Pod vplivom duhovščine«, je svaril, »zna nastati na deželi katoliški boljševizem.«

Gosar je pa doživel zadoščanje, da so kmalu zatem začeli ravno po smernicah njegove naredbe reševati stanovanjsko vprašanje tudi na — Češkoslovaškem.

Meni kot mlademu fantu so šli ti dogodki in boji zelo k srcu. Z veseljem, prepričanjem in navdušenjem sem Gosarja, kjer sem le mogel, predvsem seve v Slovincu, podpiral in se pripravljaval na bodoče skupno delo.

Iz teh načrtov me je iznenada iztrgal Virgil Šček in me spravil v Trst neznaní usodi nasproti.

(Nadaljevanje)

OTROŠKI VRTEC V ULICI CROCE

Vpisovanja v otroški vrtec, ki se nahaja v Solškem domu v ul. Croce, trajajo do sobote, 27. sept. V vrtec se lahko vpišejo otroci, rojeni v letih 1953, 54 in 55. Prošnje se sprejemajo vsak dan od 9. do 12. ure. Pouk se prične 1. oktobra.

Beneška Slovenija - Kanalska dolina

IZ SV. PETRA SLOVENOV

Konzorcij za vzdrževanje cest v dolinah Alborne, Arbeča in Kozice je tudi letos poskrbel za popravo in asfaltiranje nekaterih poti. Tako so asfaltirali del ceste, ki vodi iz Ažle v Tarpeč, in cesto iz Škrutovega v Kozico. Te dni bodo začeli asfaltirati tudi pot Tarpeč-Kočevar in dve vaški cesti v Sv. Lenartu. Prihodnje leto pa nameravajo položiti asfalt na cesti do Hlodiča in Zamira. S tem bo večji del poti v nadiških dolinah asfaltiran.

Za kanalizacijo v Petjahu je država dala občini 800 tisoč lir. Da se to delo dokonča, je morala občina dodati še poldrugi milijon. Dela bodo trajala približno tri mesece in bo pri njih zaposlenih 10 delavcev.

Poljedelstvo v nadiških dolinah se v zadnjih letih vedno bolj spreminja. Sejemo namreč vedno več pšenice in ne več toliko koruze kot nekoč. Navadili smo se pač bolj na kruh in s pšenico imamo tudi več dohodkov. Koruza namreč pri nas pozno dozori in če je jesen deževna, je slaba. Ob večjem pridelku pšenice pa so nastale nove težave. V vseh sedmih občinah Beneške Slovenije nimamo na žalost niti ene mlatilnice. Naši kmetovalci morajo pšenico prevvažati v Čedad ali Šenčur, kar jim povzroča precejšnje

stroške ter brezpotrebno izgubo dragocenejšega časa.

Če bi bili naši ljudje nekoliko bolj podjetni, bi vse te težave z lahkoto premagali. Ustanoviti bi morali zadrugo, nabaviti si mlatilnico, ki bi šla od vasi do vasi in omlatila vse žito. Tako delajo že več časa v Furlaniji, na Goriškem in drugod po svetu. V tem primeru bi gotovo nekaj prispevala tudi država.

IZ REZIJE

Znano je, da je Učja zelo oddaljena od Ravence, kjer je sedež naše občine. Učja se namreč nahaja v dolini Belega potoka, koder vodi pot do Žage pri Srpenici. Prebivalci Učje že dolga leta moledujejo, da bi se odcepili od stare občine in se priključili občini Brdo, kamor vodi dobra cesta, po kateri trikrat na teden vozi avtobus. Zahteva je tudi zaradi gospodarskih vzrokov povsem upravičena. Iz Učje do Ravence je 50 km izredno slabe ceste. Toliko razdaljo pa morajo prebivalci Učje vselej prehoditi, kadar potrebujejo kako občinsko listino. Zato je njihov položaj naravnost obupen.

Občina Brdo je pripravljena sprejeti Učjo, a gospoda v Ravenci se temu strastno upira. Občina tudi noče ustanoviti v Učji podružnice, kjer bi izdajali in podpisovali razne listine. Župan bi moral priti v vas vsaj dva-

krat na teden, da bi lahko na mestu samem reševal vsa drobna vprašanja, ne da bi bilo treba vaščanom za vsako malenkost v Ravenco.

Nadrejena oblastva bi morala to vprašanje že davno rešiti v korist Učje.

IZ UKEV

Spominske slovesnosti, ki je bila v nedeljo na Montažu, so se udeležile tudi nekatere osebe iz Ukev. Italijansko planinsko društvo iz Gorice je namreč odkrilo bronasto ploščo v spomin goriškemu trgovcu Avgustu Pipanu, rojenemu v Štandrežu, ki se je lani 29. septembra smrtno ponesrečil na montaški steni. Svečanosti se je udeležilo mnogo goriških planincev, Slovencev in Italijanov.

Prebivalci Kanalske doline nikakor ne morejo razumeti, da se toliko časa zavlačuje z razdelitvijo lesa, ki so ga kmetje skozi 200 let dobivali iz državnih gozdov. Poštena gozdna uprava bi ne smela nikdar zanemarjati starodavnih služnostnih pravic, ker bi sicer prišla pri kmetovalcih ob ves ugled.

Poslance raznih strank, za katere smo glasovali pri zadnjih državnoborskih volitvah, pozivamo, naj skupno nastopijo pri vladi, da se ta naša starodavna pravica spoštuje in da se nam les takoj podeli.

Na žalost moramo ugotoviti, da število živine v naši dolini občutno pada. V hlevih in poleti na planinah je je vedno manj, kar je tudi posledica pomanjkanja dohodkov, ki smo jih prej imeli od lesa.

50

V SONCU in senci

(Usoda Habsburžanov)

R. B.

Ko je Franc Jožef ob uporabi Madžarov za svobodo leta 1849 ukazal postreliti tudi njegove sorodnike in moža, je nesrečna grofica priklicala že znano maščevanje nebes in pekla zaradi nedolžno prelite krvi: »Naj bo udarjen v tem, kar mu je najbolj drago, v njegovih otrocih in v vsem njegovem rodu!«

In res so udarci padali!

Maksimilijan, njegov brat, ustreljen!

Rudolf, njegov sin, samomorilec in morilec!

Elizabeta, njegova žena zakлана!

Vrsta nadvojvod je na čudne in skrivnostne načine zginila s sveta.

Prekletstvo je ležalo nad cesarsko hišo in nad državo. On je pa sredi vladarskega bleška stal upognjen kakor Job, sam, osamljen. Udarjen v svojih najbližjih, ni pokazal bolesi, sklonil je glavo in se oprjel dela. Dva dni po Rudolfovi smrti je zopet sedel ob petih zjutraj pri pisalni mizi in podpisoval državne akte. Ko so mu iz Ženeve sporočili smrt Elizabete, je sklonil glavo nad mizo in vzdihnil: »Nič mi ni prihranjeno!« Par hipov potem je že gosje pero spet škrtalo po papirju.

»Vladar mučenik!« je lebdelo v dušah zvestih podložnikov. Ne skrbi zase, za blagor domovine mu je mar, so učili po šolah. Dolžnost je bila v resnici za cesarja nekaj svetega. Čut dolžnosti se je v njem umaknil slehernemu drugemu čustvu. Ob udarcih, ki so

padali nanj, se je kot stari rimski stoik zavil v plašč neobčutljivosti. Mislil je, da kljubuje udarcem usode, v resnici pa mu je primanjkovalo prave duševne veličine. Kakor ni poznal čustev do najbližjih, tako tudi ni znal osamljenec na cesarskem prestolu sam v sebi najti opore. V tem je njegova tragika.

Svetel žarek — Schratt

Moževo osamelost je težko prenašala tudi Elizabeta sama. Domu in možu se je tako od-tujila, da je od svojega neprestanega beganja po svetu le redko prihajala domov. Še takrat ni stanovala v Schönbrunn, ampak v sosedni vili Hermes. Cesar jo je včasih povabil iz vile v cesarski dvorec na kosilo v treh. Prisotna je namreč bila tudi dunajska igralka Katarina Schratt.

Elizabeta se nadnje ni prav nič pohujševala, saj jo je ona sama spravila v moževo družbo. Hotela si je olajšati svojo zakonsko dolžnost in nuditi osamelemu cesarju družbo, ki je ona ni znala in mogla nuditi.

Katarina Schratt je začela nastopati v dunajskem dvornem gledališču leta 1883. Cesarju je posebno ugajala kot Helena v šalorigri Die Feenhände (Vilinske roke). Na odru se mu je zdela kot pristični dunajski otrok. Vesela, sveža, naravna, ne preveč globoka. Tudi se mu ni zdela tako zapleten, svetožalen značaj kot njegova žena. Lepa igralka je bila dekle in dama obenem, tuja togemu dvornemu obredniku, izraz pravega dunaj-

skega meščanskega ugodja. To nasprotje je cesarja še bolj k njej približevalo.

Cesar se je z njo prvič seznanil že na sestanku z ruskim carjem v Kromerizu. V zabavo vladarjem je nastopala tudi igralska skupina. Po predstavi je cesar toplo čestital igralcem, med katerimi je bila tudi Schratt.

Zbližanje med cesarjem in igralko je pospeševala cesarica sama. Schratt je postala nekaka dvorna pritiklina, o kateri so na Dunaju vse vedeli, a so tudi vsi šepetaje molčali. Cesarica sama je ukazala igralko naslikati in jo je tudi namenoma obiskala, da bi naredila konec šepetanju o stikih starega cesarja z mlado, poročeno igralko.

Tihe urice

Cesar je pri novi znanki našel oddih, ki mu ga ni mogel nuditi dvor in mu ga ni znala dati niti lastna žena.

Skozi trideset let je prijateljstvo med cesarjem in igralko postajalo vedno tesnejše. Začel jo je obiskovati skoraj vsak dan, posebno pri popoldanskem čaju. V teh uricah je odložil veličanstveno držo cesarja in se počutil kakor dober dunajski meščanski oče. Elizabeta je prijateljstvo med obema pospeševala. Včasih je celo sama povabila cesarja in njegovo prijateljico na večerjo.

Z leti je cesar postal vedno bolj stalen gost pri Schrattovi. Pri njej je zvedel za vse dunajske novosti; tja si je tudi dajal nositi zadnja poročila tajne policije. Čeprav je gospa Kati vedela za vse državne tajnosti, se vendar ni nikoli rinila v ospredje. Zadovoljla se je s cesarjevim prijateljstvom.

Niso je motile razne govornice na njen račun. Pa tudi stari cesar se ni zanje prav nič zmenil. Živel je pač v miselnosti vseh oblastnikov tega sveta, da zanie moralni zakoni ne veljajo; so le za navadne podložnike.

(Dalje)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Televizija izpodriva kino

V Angliji so objavili statistične podatke, ki kažejo, da Angleži vedno manj hodijo v kino. Lani in letos so morali zapreti že na stotine dvoran in v kratkem jih bodo morali še. To pripisujejo konkurenci televizije.

Isto opažajo tudi v drugih deželah z razvito televizijo, četudi morda v manjši meri. Italija ni v tem pogledu nikaka izjema. Se pred tremi ali štiri leti je človek težko našel sedež v kinu in je moral biti vedno pripravljen, da bo pol predstave stal. Pa še potem se je večkrat zgodilo, da je dobil sedež sam v eni vrsti, spremljevalka pa v drugi, če ne celo na drugi strani dvorane. Zdaj pa je v vseh tržaških kino dvoranah prostora dovolj in že dolgo se mi ni primerilo, da bi moral stati; niti ob sobotah zvečer ali ob deževnih nedeljah ne. Ljudje rajši sede v barih, srebaajo črno kavo ali konjak in gledajo televizijo.

PREVISOKE PLAČE »ZVEZD«

Ce bi rekli, da delajo to zato, ker jim je ljubši televizijski program, bi najbrž pretiravali. Mislim, da velika večina Tržačanov z menoj vred še vedno rajši vidi lep film kakor vse tisto, kar nam nudi televizija. Vzrok je zatorej predvsem gospodarski. Vstopnica v boljše kinematografe stane 300 ali celo 350 lir, pri nekaterih filmih pa še več, včasih pa je treba plačati tudi še doklado za zimsko pomoč. V baru pa plačaš le 60 lir za kavo, pa sediš udobno za mizico in gledaš televizijski spored, poleg tega pa lahko tudi kaj pokramljaš. Za navadnega človeka brez visokih dohodkov je razlika

KROŽEK MLADIH IZOBRAZENCEV - TRST
vabi na sestanek, ki bo v petek, 3. oktobra, ob 20.30 v Trstu, ul. Commerciale 5/I. Na sporedu je predavanje časnikarja Franceta Jezca »O VLOGI MALEGA NARODA«

med 60 — ali z napolnino — 70 lirami in 300 lirami še precej velika, posebno če vzame s seboj ženo.

Težko je reči, kdo je pravzaprav kriv, da so vstopnine k filmskim predstavam tako visoke. Lastniki kino dvoran se izgovarjajo na davke, davkarja na visoke vstopnine. Glavni vzrok pa so najbrž previsoke plače filmskih igralcev, ki večkrat podražijo vsak film. Gotovo pa je, da se bodo morale filmske predstave poceniti; če ne, bo film še dalje izgubljal v tekmi s televizijo, kar bi bilo škoda

že z umetniškega vidika. V tem pogledu namreč film visoko nadkriljuje televizijo in jo bo verjetno vedno nadkriljeval.

KLJUB DEKOLTEJU BRIGITTE BARDOT...

Za zdaj skušajo filmske družbe pobijati konkurenco televizije s tem, da nudijo vedno bolj razkošne in dolge filme, ki trajajo tudi po tri ure in več. Da bi jih napravili privlačnejše, si zagotovijo sodelovanje najbolj priljubljenih igralcev za vedno višje vsote. Tu pa tam res uspejo s kakim filmom, v splošnem pa se ta konkurenčna taktika najbrž ne bo obnesla. Marsikdo rad vidi Brigitte Bardot v kombineži, toda kdor mora za 300 lir tri ure trdo delati, se bo rajši odrekel temu užitku in ostal pri črni kavi in sramežljivi televiziji. In že v kratkem filmske dive za svoje nastope v dekoltejih in kombinežah najbrž ne bodo več dobivale tako visokih nagrad.

M. Z.

Umril je dr. Izidor Cankar

V ponedeljek je umrl v sanatoriju Emona v Ljubljani odlični slovenski umetnostni zgodovinar in pisatelj dr. Izidor Cankar. Star je bil 72 let in je že precej časa bolhal.

V slovenskem kulturnem življenju je igral zelo pomembno vlogo, zlasti v času okrog prve svetovne vojne in vse do druge. Se mlad je napisal topisni roman *S poti* (dogaja se v Italiji), ki je zelo zanimiv kot eden izmed redkih intelektualnih slovenskih romanov. Izhajal je v *Domu in svetu*, a danes je po krivici pozabljen, medtem ko se ponatiskuje toliko povprečnih in podpovprečnih del. Trajno vrednost bo imela tudi njegova knjiga *Obiski*, v kateri opisuje srečanja in razgovore s pomembnimi slovenskimi pisatelji in umetniki svojega časa.

Pozneje se je ukvarjal bolj z umetnostno zgodovino in napisal tudi s tega področja več važnih del. Uredil pa je tudi *Zbrana dela Ivana Cankarja*. Bil je Ivanov bratranec in mu je večkrat pomagal.

Pred nekaj leti je predaval v Trstu v Avditoriju o moderni slovenski umetnosti. Ze takrat smo opazili, da se čuti utrujenega in morda je bil tudi že bolan. Nič ni izgubil na svoji bistrosti, pač pa na živahnosti in vedrini.

E. Z.

Razstava Sabina Colonija

V Občinski galeriji je razstavljal zadnji čas mladi tržaški slikar Sabino Coloni (Klun). Prikazal je oljnate slike in tempere. Med olji jih je nekaj prav velikega formata.

Glavni značilnosti njegovih slik, ki sta takoj padli obiskovalcu v oči, sta njihova nenavadna razgibanost in pa človeške figure na številnih podobah. Človek ima vtis, da drevesa na Colonijevih slikah ne le žive, ampak da se gibljejo. Njegove pokrajine so naravnost dramatično razgibane in ta vtis še povečujejo sočne, krepke, čeprav ne kričeče barve. Zato se zde njegove pokrajine nekam eksotične in nerealne, skoro fantastične, pa čeprav prikazujejo Kras in obmorske motive. V njih je polno bogate, žive, umetniške domišljije. Zelo lepe so zlasti tempere, pa tudi oljnate podobe prav tako razodevajo veliko umetniško resnobo in zavzetost mladega umetnika, ki se je povzpел ponekod do presenetljivo zrelih in posrečenih učinkov.

Pohvaliti moramo predvsem humanistično toplino, ki jo izžarevajo mnoge njegove podobe. Coloni je eden izmed redkih slikarjev, ki ne vidi v pokrajini samo dreves in kamenja, ampak tudi ljudi. Ljudi pri delu, ki poživljajo pokrajino. Nekateri motivi so prav uspešni, pred nekaterimi naslikanimi podobami pa imamo še nekoliko pomislekov, n. pr. pred žanjcem, ker so še nekoliko preveč retorične in še rahlo spominjajo na deklamatoričnost tako imenovanega socialističnega realizma, ki ga sicer v Colonijevih pokrajinah ne zasledimo. Toda Coloni je tako mlad in nadarjen slikar, da se bo tudi teh zadnjih ostankov retorike prav gotovo v kratkem rešil in bo prikazal vse svoje ljudi v bolj intimnih in diskretnih držah.

Sredi Colonijevih slik se zdi človeku, kot da je gledal umetnik na svoje motive skozi močan daljnogled, ki mu jih je močno približal, tako da nam jih prikazuje vse prav od blizu, kot skozi povečevalno steklo, in s tem doseže večkrat izreden učinek.

Vsem podobam je znal vtisniti pečat svoje samonikle in krepke umetniške osebnosti. Lahko rečemo, da je na najboljši poti, da si ustvari svoj slog in izraz, če bo še dalje tako napredoval ter se rešil še tistih že omenjenih šibkosti in nerodnosti v svojem umetniškem izražanju. Med mlado tržaško umetniško generacijo je Coloni gotovo ena najbolj nadarjenih in simpatičnih osebnosti.

E. Z.

■ Odposlanstvo sovjetskih časnikarjev je že tretjič odgodilo svoj obisk v Jugoslaviji. Obiskati bi jo bilo moralo že lansko jesen. V Moskvi se prejkone boje, da bi se jim časnikarji pohujšali.

Zapiski pod črto

Italijo. Včeraj sem bral v tržaškem tisku o mladi ženski, ki je hotela na pritisk tašče utopiti svojo štirimesečno hčerko. Spet je pretresena javnost in celo policija. V tej prizadevnosti milijonov ljudi za usodo enega samega drobnega bitja je nekaj, kar človeku vsaj za nekaj časa spet popravi mnenje o današnji družbi. V tem se kaže, da jo je vendarle oblikovala krščanska miselnost, ki vidi v vsakem človeku neskončno vrednost.

Toda hkrati je v tem javnem sočutju in zgranzanju tudi precej hinavščine in nedoslednosti. Ali se mora razodeti zanimanje družbe za taka ogrožena drobna življenja res šele potem, ko so že ugasnila ali ko so že postala žrtev zločinskih poskusov? Ali ni družba že prej odgovorna zanje? Čudno se mi zdi, da ni do danes še nihče pomislil na to, da bi ustanovil poseben dom ali kliniko za nezakonske matere, ki se boje sramote ali menijo, da bi ne mogle vzdrževati otroka. V ta dom bi se lahko zatekle in tam v miru počakale na porod. Otroka bi lahko pustile tam, same pa odšle spet med ljudi, o katerih menijo, da jim ne bi odpustili njihovega greha ali lahkomiselnosti, ker se niso iz gospodarskih razlogov znebile otroka že v začetku nosečnosti ali se mu odrekle že prej. V takem domu ali kliniki naj bi bile zavarovane pred radovednostjo javnosti in tudi pri policiji naj bi se zanimal zanje le kak urad, ki bi mu bile zaupane samo take kočljive naloge socialnega skrbstva. Marsikatera mlada ženska bi se ob primernem potoku v takem domu zavedla svojih materinskih dolžnosti in bi

lahko brez strahu pričakala rojstvo svojega otroka ter ga vzljubila. Druge bi lahko pustile otroka tam, da ga posvoje ljudje, ki si otroka žele, pa ga ne morejo imeti. Koliko umorov bi s tem preprečili! Na drugi strani bi bilo treba olajšati uradni postopek za posvojitve otrok. Marsikateri zakonski par ne more posvojiti otroka zaradi nesmiselnih birokratskih ovir, n. pr. glede državljanstva ali starosti, medtem ko so najdenišnice polne bledičnih, žalostnih otrok, ki hrepene po materinski in očetoški ljubezni. V Ameriki cvete iz teh razlogov tihotapstvo z otroki. Govoril sem z nekom o tem, pa mi je dejal, da bi pomenila ustanovitev takega doma »potuho za grehe«. Torej bolje umori kot usmiljenje do mladih žensk, ki so v hudih in abnormalnih razmerah izgubile orientacijo vesti?

22. septembra: Francoski tisk očita Alžircem in Arabcem sploh nacionalizem, ker se bojujejo in potegujejo za svojo neodvisnost in narodno svobodo. Človek ne ve, ali bi se jezil ali smejal nad tako preproščino, ki pa je v resnici hinavščina. Francozi se nočejo odreči vladi nad drugimi narodi in kolonialistične politike, ki je v današnjem času že anahronistična, a niso nacionalisti, pač pa so Arabci, ki se tej politiki upirajo in ne marajo tuje narodnosti, ki jim jo vsiljujejo Francozi. Od Francozov bi pričakoval človek vse več bistrosti. Toda šovinizem deluje, kot je videti, celo na njihovo tradicionalno duhovitost razkrajalno. Morda bo De Gaulle deloval nanjo zdravilno. Vsekakor pa je treba priznati Francozom, da so obogatili evropsko zgodovino še za drug velik vzgled. Leta 1789 so pokazali, kako si velik narod z revolucijo pridobi svobodo, leta 1958 pa kažejo, kako se ji prostovoljno spet odpove.

(Dalje)

20. septembra: V zadnji številki letošnjega letnika revije »Jezik in slovnost« berem, kako se nekdo pritožuje, da slovenski študentje menda sploh ne poznajo več slovenskega izraza »študentovski«, četudi imajo v Ljubljani Studentovsko ulico. Izraz »študentovski«, ki ima v sebi nekaj pristno slovenske poezije in fantovstva, je nadomestil srbohrvaški izraz »študentski«. Danes je vse »študentsko«: »študentsko naselje«, »študentska brigada«, »študentski festival«, »študentska menza« in menda tudi »študentska ljubezen«...

Znani jezikoslovec Mirko Rupel se je pred kratkim v nekem ljubljanskem listu pritoževal, da so izrinili iz slovenske besede »časnikar«. Nadomestila jo je srbohrvaška beseda »novinar«. Ze leto dni pazim, da bi zasledil v slovenskem časopisju besedo »časnikar«, a je še nisem našel, razen v Ruplovem člančku. Nekaterim se je zdelo tudi potrebno, da so začeli uvajati v slovensčino srbski vzklik »evo«. Zdaj jim je vse »evo«: evo to, evo ono, s čimer pa le dokazujejo, da ne znajo pisati in tudi ne misliti slovensko. V tem prednjačijo ljubljanski listi, a tudi neki tržaški avtor nas v zadnjem času prepričuje s svojimi »evo«, da mu je ta balkanski vzklik (ki je gotovo prišel iz turščine ali iz kakega drugega neslovenskega jezika) ljubši kakor čista slovensčina. Cele generacije slovenskih pisateljev in jezikoslovcov so se trudile za čistost našega jezika, zbirajoč pr'dno kot mravlje lepe izraze in oblike, danes pa lahko njihovo delo vsak za silo pismen človek omalovažuje in kvari, kot da je slovensčina smetišče za vsakršne balkanske odpadke.

22. septembra: Zgodba malega Marcellina, ki sta ga ubila v Milanu njegova dvaindvajsetletna mati in njen poročeni ljubimec, je pretresla in ganila

GOSPODARSTVO

SLADKOR V MOŠTU IN ALKOHOL V VINU

Čim več sladkorja je v moštu, tem močnejše bo vino. To je znano vsakemu vinogradniku. Sladkor v moštu merimo z moštno tehtnico ali sladkometerom (mostimetro). V ta namen uporabljamo Babov (Babo je nekdanji ravnatelj v Klosterneuburgu) ali Gujotov (Gujot je francoski fizik) sladkometer. Natančnejši je Gujotov sladkometer, ker Babov kaže nekoliko premalo stopinj: vino je nekoliko močnejše, kot bi izhajalo po stopinjah sladkorja, ki jih kaže Babov sladkometer.

Če hočemo zmeriti sladkor v moštu, moramo to opraviti, brž ko smo grozdje zmaštili. Nekaj mošta precedimo skozi plateno ruto, vanj postavimo sladkometer, pustimo, da se umiri, ter nato čitamo številko ob robu mošta. Številka nam pove, koliko ima mošt stopinj sladkorja. Podatki so povsem natančni samo v primeru, da ima mošt od 14 do 17° C toplote. Pri višji toploti je številka nekoliko prenizka, pri nižji pa previsoka. Toploto moramo upoštevati zlasti, če mošt nameravamo prodati, kajti v tem primeru se cena nanaša na stopinje sladkorja. Pri vsaki stopinji toplote nad 17° ali pod 14° C je treba številko popraviti za 0,1. To se pravi: če je toplota višja od 17° C, moramo k odgovarjajoči številki sladkorja tolikokrat prišteti po 0,1, za kolikor stopinj je toplota višja; pri nižji toploti pa bomo odštevali.

Stopinje alkohola v bodočem vinu pa izračunamo, če stopinje sladkorja množimo z 0,63. Če nam je na primer sladkometer — s popravkom zaradi toplote — pokazal 17,6° sladkorja v moštu, bo vino imelo 11,09% alkohola ($17,6 \times 0,63 = 11,088$). Mošt s 15° sladkorja bo dal vino z 9,45% alkohola, mošt z 20° sladkorja pa vino z 12,6% alkohola.

ČE MOST NOČE KIPETI

Večkrat se zgodi, da mošt noče kipeti. Tega je skoraj gotovo kriva prenizka toplota v sodu in okolici. Zato moramo skrbeti, da bo v kleti primerna toplota, in sicer nekaj več kot 15° C. Če bo višja, se kipeenje prej začne in tudi prej neha. Nikakor pa ne smemo dovoliti, da bi bilo v kleti več kot 23° C.

Pri kipeenju mošta nastane v sodu toplota, tako da je v njem bolj toplo, kot v kleti. Razlika temperature znaša kakšenkoli tudi 6 do 8° C. V sodu pa ne sme biti previsoka toplota, nikdar več kot 28° C, ker se v tem primeru razvijejo neke kvasnice, ki povzročijo tako imenovano manitno kipeenje: vino dobi grenko-sladkoben okus, katerega ni več mogoče popraviti. Zato je nujno potrebno, da nadzorujemo tudi toploto v sodu.

Najbolj zlahna vina dobimo, če kipi mošt pri nižji toploti: v kleti naj bo od 15 do 17° C.

Večkrat se zgodi, da mošt v nekaterih sodih kipi, v drugih se pa ne gane. V takih primerih je najbolje, da vzamemo iz kipečega sode nekoliko mošta in ga zlijemo v mirujočega. Mošt bo kmalu zatem začel kipeti.

Če pa noče mošt kipeti, ker smo ga premočno zažveplali, je potrebno, da ga prezračimo — pretočimo na zraku. Če smo dodali natrganemu grozdju žveplo-amonijevega fo-

sflata, moramo mošt pred nalitjem v sode nekoliko prezračiti.

To na splošno velja za navadne lesene sode. V parafiniranih sodih mošt pa redno slabo kipi. Zato taki sodi niso primerni za kipeenje. Ker pa bo letos zaradi velikega pridelka v rabi tudi mnogo parafiniranih sodov, nam bo v teh mošt boljše kipel, če bo nad moštom v sodu več praznega prostora (sod ne sme biti napolnjen). To velja tudi za cementne sode.

Vsekakor svetujemo, da se pri kipeenju uporabljajo kipeelne pilike, kajti le tako se bomo obvarovali hude vinske bolezni — cika.

POMLADITEV STARIH VIN

Morda je v kleti še ob trgatvi nekaj starega vina, ki ni najboljše, a o njem ne moremo še reči, da je bolno. Imamo pa lahko tudi še nekaj vina, ki ni ravno kislo, a je nevarnost, da postane. Taka vina lahko pomladimo, se pravi jih še enkrat spravimo h kipeenju. Če so šibka, jih lahko tudi nekoliko okrepiamo.

V ta namen vzamemo sveže tropine, ki jih nismo odtisnili, temveč na njih pustili še precej sladkega mošta. Na te tropine zlijemo staro vino in ob primerni toploti bo vse skupaj kmalu začelo kipeeti.

Če hočemo tako vino okrepiti, mu lahko dodamo sladkorja. V Italiji je prepovedano dodajati navadnega sladkorja vinu, ki je namenjeno prodaji. V tem primeru smemo dodati samo zgoščenega mošta (mošto koncentratu), ki si ga moramo nabaviti v trgovinah.

Če je bilo nevarno, da se staro vino skisa, moramo pomladjeno vino čimprej novovčeti ali porabiti. To se mora vsekakor zgoditi pred nastopom podladi.

IZREDNA SADNA LETINA V AVSTRIJI

Letos je zelo dobra letina sadja, posebno za češplje, hruške in jabolka. Po Avstriji so vsa drevesa obložena, a je tega božjega blagoslova kar preveč: cene so namreč skrajno

nizke. Obiralec nabere komaj toliko sadja, da z izkupičkom s težavo krije stroške. Potrošnja na domačem trgu je zelo nizka, medtem ko so trgovine založene z bananami in inozemskim žlahtnim sadjem. Banane so znatno bolj poceni kot v Italiji, vrhu tega še mnogo večje in okusnejše. Poceni je tudi inozemska namizna grozdje, ki se dobi tudi po 140 lir za kg.

NIZKE CENE IN POTROŠNJA

Ni vedno res, da je potrošnja večja, če so cene nižje. Na Dunaju so glede tega napravili zanimiv poskus. Zbornica za kmetijstvo je poslala nekemu trgovcu dva enaka zaboja s prav enakimi češpljami. Naročila mu je naj ene češplje prodaja po 2,40 šilinga za kg, druge po 4 šilinge. Dražje češplje so bile prodane v 3 urah, medtem ko ves dan niso prodali niti polovice cenejših.

Potrošniki so očitno mislili, da so cenejše češplje slabše, kar pomeni, da sadja sploh niso gledali.

Na Dunaju se taki poskusi nadaljujejo.

SPOR ZARADI TOKAJCA

Tržaško sodišče je pred dnevi odločilo, da se ime tokaj sme uporabljati samo za vino, ki ga pridelajo v okolici Tokaja na Madžarskem. To se je zgodilo na zahtevo nekega madžarskega podjetja.

Podobno odločbo je pred leti dosegla Francija glede naziva konjak. Vse pa kaže, da se bodo italijanski vinogradniki in vinski trgovci tej odločbi uprli. Spor se bo verjetno zaključil tako, da bodo italijanski tokajec preimenovali v »furlanski tokajec«.

TESTENINE IZ MEHKE PŠENICE

Pridelovalci trde pšenice, predvsem v Južni Italiji, so vznemirjeni, ker so začeli izdelovati testenine tudi iz moke mehke pšenice. Danci so namreč odkrili, oziroma izdelali neki prašek, ki, če ga primešaš moki iz mehke pšenice, povzroči, da imajo testenine enake lastnosti, kot če bi bile napravljene iz trde: se namreč ne razkuhajo.

Italijanski zakon o hranilih prepoveduje, da bi izdelovali testenine s pomočjo praškov. Toda ker danskega praška ni mogoče v testeninah ugotoviti s kemično analizo, ga v Italiji vedno več rabijo.

KOSARKA V JUGOSLAVIJI

Do zaključka tekem za jugoslovansko košarkarsko prvenstvo manjka samo še eno kolo. Toda že danes vemo, da bo novi prvak postal Beograd, Jugomontaža in Radnički pa bosta vzela slovo od prve lige. Ljubljanska Olimpija se je uvrstila na častno drugo mesto in s tem dokazala, da slovenska košarka ne nazaduje. Nepričakovano dobro se je izkazala ekipa iz Zadra, kar velja tudi za Crveno zvezdo in Ljubljano.

SPORT PO SVETU

Kolesarstvo — Prvak v zasledovalni vožnji Francoz Riviere je postavil nov svetovni višek v enourni vožnji. V 60 minutah je prevozil 47,340 km.

V tradicionalni dirki za Veliko nagrado narodov je zmagal mladi Francoz Jacques Anquetil.

Lahka atletika — Prejšnji teden je bil v Augsburgu dvoboj moških reprezentanc Zahodne Nemčije in Sovjetske zveze. Zmagali so Nemci z izidom 114 proti 106.

Košarka — V Bologni je bilo prejšnji teden tekovanje za pokal Mairano. Tekem se je udeležilo precejšnje število najboljših reprezentanc Evrope. Kot je bilo pričakovati, so zmagali Rusi, ki so v odločilnem srečanju porazili Madžare s 64:46. Na tretje mesto se je uvrstila Italija.

Dvigavanje uteži — Tekme za svetovno prvenstvo, ki so bile v Stockholmu, so se tudi letos razvile v pravcati dvoboj med dvigalci iz Sovjetske zveze in Združenih držav Amerike. Rusi so odnesli tri zlate kolajne, Amerikanci dve.

Sportni pregled

XVII. BALKANSKE IGRE

V nedeljo so se v Sofiji zaključile zanimive lahkoatletске tekme, ki so se jih udeležile državne reprezentance Jugoslavije, Bolgarije, Romunije, Grčije in Turčije. Novi balkanski prvaki so letos postali Bolgari, medtem ko so se morali Jugoslovani, dosedanji prvaki, zadovoljiti z drugim mestom. Bolgari so se najbolje izkazali v moških disciplinah, saj so nabrali 133,5 točke. Sledijo jim Jugoslovani (114 točk), Romuni (109), Grki (107) in Turki (30). V ženskih disciplinah pa so prvo mesto osvojile Romunke (89 točk). Jugoslovanke so se uvrstile na tretje mesto (64 točk).

Od jugoslovanskih atletov so se častno izkazali Murat, zmagovalac na 800 in 1500 m, Lorger in Stamejčičeva, zmagovalka v peteroboju.

RIVIERE PRVI TUDI V TRSTU

V sredo prejšnjega tedna so se na Velikem trgu v Trstu zbrali številni ljubitelji kolesarskega športa, da prisostvujejo zanimivi dirki, ki so se je udeležili najboljši kolesarji na svetu, kot so Francoz Riviere, Italijan Baldini in Nizozemec Van Looy. Tekma je bila zelo borbena, saj so kolesarji vozili s povprečno hitrostjo 43 km na uro. Zmagal je Riviere, častno se je pa izkazal tudi stari Coppi.

27

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eT
r
u
b
a
d
u
r
j
i

ZAVRTELI SO URO IN PRILEZLI NA PLAN.

DOSEGLI SMO
KAR SMO HOTELI,
ZDAJ PA POZDIMO
LEPO DOMOV,
MENE SE DOVOLJ
SREDNJESEGA
VEKA..

SPODAT SO SE RAZŠLI...

POZDRAVLJENA, FANTA!! KO
BO OHCEJ PRIPRAVLJENA,
VAJU POKLIČEM.

MNOGO SREČE
OBEMA!

DRUGI DAN...

KAKO BI
STOPILA DO
LAHOTNIKA. NAJINA PO-
MOŽ MU BO GOTOVO DOBRO
DOŠLA.

MISLIŠ HM, ZDI SE MI
DA PRAVVAR
PRIHAJA!

KAM PA KAM,
SOSEDE?!

IN KAJ
NOSIŠ?!

GROFIČNO?!

VRAČAM JO
MALHARŠU!

KAM SO PA
NESEŠ?!

MALHARŠU?!

KAR MALHAR
NAZ SE ŽENI
IN UBADA Z
NJO, JAZ SE
NE BOM!

DEKLE SE
VENDAR TVOJ
TIP, HA HA..BUODA! PA SMO
OB OHCEJ!

HIHIHIHI,
GAZ SEM
VEDEL
HIHIHIHI!!

KAKO SE PA TI
REŽIŠ?.. NE
BOM DOVOLIL,
DA SE MI POSME-
HUJE NEKDO, KI
NE DRŽI BESEDE!

KAJ!! JAZ DA
NE DRŽIM BE-
SEDE?! DOVA-
ŽI TO!!

POZRI
TOLE!

DEŽNIJ NAS
POZREM?!

REKEL SI, DA POZREŠ
DEŽNIJ, ŽE PREMAGAM
MALHARŠA. - NO JAZ
SEM RAZBOŠNIKA
KREMLIATIL, TI
PA ZDAJ
DRŽI
BESEDO.ŽE NOČEŠ, DA TUDI
TEBE PREMILASTIM,
SE GA KAR TAKOŠ
LOTI... KO GA BOŠ
DO ROČASA PO-
GPRAVIL, SE MI BOŠ
LAHKO SMEJAL PO
MILI VOLJI PREZ PA
NE, DA VEŠ!TRDONJA, PRIDI Z MENOJ, JAZ SE NA
ŠTEVILKE PRAV NIČ, NE SPOZNAM RAD
BI PA VROČIL DEKLE
PRAVEMU ŽENINU.

PRAV RAD!

KONEC

V DACHAUSKIH BLOKIH

E. Z.

38

V.

Ko smo stopili skozi široki vhod, smo se znašli v špalirju čudno oblečenih ljudi, ki so nas radovedno in posmehljivo gledali. Prvi hip se nam je zdelo, kot da so oblečeni v belomodre progaste pidžame, kar je napravljalo zelo smešen vtis. Podobni so bili klovnom ali prebivalcem kake umobolnice. Pozdravljali so nas z vzkliki v nemščini, češčini in poljščini. »Die Banditen sind gekommen!« se je slišalo in »Prjehali Slovinci!« V teh posmehljivih in ironičnih pozdravih pa smo čutili simpatijo, ki so jo razodevali tudi obrazi. Zmedeno smo se ozirali okrog, ker si nismo znali takoj razložiti, kaj pomeni špalir teh čudnih ljudi. Toda SS-ovci so nas pehali naprej in zaviti smo morali skozi špalir na desno v dolgó, nizko poslopje. Znašli smo se v kopalnici. Tam smo lahko odložili svoje stvari in posedli. Bilo je nekaj klopi, ki so služile za odlaganje obleke pri kopanju, toda velika večina ni našla prostora na njih. Posedli smo kar po cementnem tlaku, kjer je bil suh. Kdor je imel koc, ga je razgrnil po tleh in sedel ali legel nanj. Razvezali smo nahrbtnike in odprli kovčke ter se lotili svojih zalog.

Kljub utrujenosti nam je bilo kar prijetno. Po dolgi vožnji v neudobnih, smrdelih živinskih vagonih, kjer nismo mogli niti stegniti nog, smo se počutili zdaj kar dobro. Ko smo si nekoliko odpohčili, smo začeli hoditi okrog po veliki dvorani in si ogledovati okolje. Pod nizkim stropom je bilo nameščenih več desetih prh, iz katerih je tu pa tam še kapljala topla voda, kakor da so jih pravkar zaprli. Pod njimi so bile na tlaku luže. Nekateri so jih odprli in res je zaprčela iz njih topla voda. Topla prha bi se nam bila zelo prilegla, toda ko so hoteli nekateri izkoristiti priložnost, je prišel eden izmed ljudi v pidžami in nam povedal najprej v nemščini in nato še v poljščini, da je to prepovedano. Rekel je, da se bomo kopali jutri.

Seveda ga je takoj obsula gruča ljudi, ki so hoteli zvedeti kaj več od njega. Najprej je vprašal, če ima kdo kakšno cigareto. Seveda jo je takoj dobil. Pohlepno je nekajkrat potegnil iz nje, nato pa začel odgovarjati na vprašanja. »Kako je v Dachau?« smo hoteli vedeti.

»Slabo!« je rekel. Pravzaprav je uporabil drug, krepkejši izraz. Njegova pesimizem se nam je zdel nekoliko čuden, ker njegova zunanost ni kazala, da bi bilo v Dachau posebno hudo. Bil je rejen in čist, skoro eleganten v svoji oprani progasti pidžami. Radi bi bili vedeli, zakaj je slabo, pa nismo mogli nič natančnejšega izvléči iz njega. »Boste že videli!« je rekel. Povedal nam je, da nas bo-

TEDENSKI KOLEDARČEK

28. septembra, **nedelja**: Venceslav
 29. septembra, **ponedeljek**: Mihael
 30. septembra, **torek**: Hieronim
 1. oktobra, **sreda**: Janez Duk.
 2. oktobra, **četrtek**: Angeli var.
 3. oktobra, **petek**: Terezija
 4. oktobra, **sobota**: Francišek

VALUTA — TUJ DENAR

Dne 24. septembra si dobil oz. dal za:	
ameriški dolar	622—626 lir
avstrijski šiling	23,75—24,25 lir
100 dinarjev	85—88 lir
100 francoskih frankov	135—138 lir
funt šterling	1720—1760 lir
nemško marko	148—149 lir
pesos	15—16 lir
švicarski frank	144—146 lir
zlatu	707—709 lir
napoleon	4700—4850 lir

RADIO TRST A

Nedelja, 28. septembra, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 12.00 Vera in naš čas; 16.00 Zaključni večer s 6. mednarodnega tekmovanja pevskih zborov v Arezzu; 17.00 Novela: France Bevk: »Faraon«; 18.45 Vokalni kvintet »Niko Štritof«; 21.30 Narava poje v pesmi: »Kakor žareči rubin šipkove jagode v soncu žare«; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Poje Jelka Cvetežar ob spremljavi orkestra Franca Russa.

Ponedeljek, 29. septembra, ob: 11.30 Predavanje: »Po atlaskih gorah Alžirije«; 18.00 Beethoven: Sonata št. 29 v B-duru, op. 106; 18.45 Poje Maria Mucke in Peter Schoeben; 19.15 Radijska univerza: Industrijska revolucija 19. stol.: (8.) »Še o italijanskem gospodarstvu in industriji 19. stol.«; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Francis Poulenc: »Pogovori Karmeličank«, opera v treh dejanjih. Približno ob 22.25: Mala literarna oddaja.

Torek, 30. septembra, ob: 11.30 Potovanje po Italiji, turistični razgledi M. A. Bernonija; 18.55 Ansambel Srečko Dražil; 19.15 Širimo obzorja: »Mladi državljani«; 20.30 Iz opernega sveta; 21.00 Obletnica tedna: »Evropska jesen pred 20 leti«; 21.30 Krek: Koncert za violino in orkester — Igra orkester Slovenske filharmonije; 22.10 Literatura v Sovjetski zvezi: (11.) »Emigranti«.

Sreda, 1. oktobra, ob: 11.30 Žena in dom, obzornik za ženski svet; 18.00 Bach: Brandenburški kon-

cert št. 5 v D-duru; 18.30 Z začarane police: Ivanka Cegnar: »Ukradena jabolka«; 19.00 Slovenski samospevi; 19.15 Zdravniški vedež; 21.00 Ivan Tavčar: »Otok in Struga«. Igra v 6 slikah. Igrajo člani RO.

Četrtek, 2. oktobra, ob: 11.30 Predavanje: »Kako je zlata ribica postala zlata«; 18.00 Chopin: Koncert št. 1 za klavir in orkester v e-molu, op. 11; 19.15 Radijska univerza: Mednarodne organizacije: (14.): »Evropska gospodarska skupnost«; 20.30 Zbor Slovenske filharmonije; 21.00 Ilustrirano predavanje: Malo znane ljubezenske zgodbe iz svetovne zgodovine: (12.) »Zvesta ljubezen Roberta Louisa Stevenzona«; 22.00 Sodobna književnost in umetnost: Karel Mauser: »Jerčevi galjoti«, ocena M. Jevnikar; 22.30 Cajkovski: »Hrestač«, suita za orkester, op. 71a.

Petek, 3. oktobra, ob: 11.30 Življenja in usode: »Neil McElroy, obrambni minister Združenih držav«; 18.00 Velika dela slavnih mojstrov; 19.15 Utrinki iz znanosti in tehnike; 20.30 Iz opernega sveta; 21.00 Umetnost in prireditve v Trstu; 21.20 Ansambel Borut Lesjak; 21.35 Schumann: Simfonične etude, op. 13; 22.00 Dante Alighieri: Božanska komedija: Pekl. 34. spev. (V prevodu dr. A. Gradnika — razlaga dr. J. Jež).

Sobota, 4. oktobra, ob: 11.30 Izleti po gorah: »Sapada« (konec cikla); 15.00 Mozart: Koncert za klarinet in godala v A-duru; 16.00 Radijska univerza: Življenjepisi mislecev: (9.) »Kant«; 17.00 Razni samospevi; 18.00 Oddaja za najmlajše: Sonja Sever-Vilko Čekuta; »Lena mravljica Cici«. Igrajo člani RO; 18.50 Beethoven: Sonata št. 5 za violino in klavir v F-duru, op. 24 »Pomlada«; 19.15 Sestanek s poslušalkami; 20.45 Slovenski oktet; 21.00 Dramatizirana zgodba: Girolamo Rovetta: »Prevejanka«. Igrajo člani RO.

IZ TRSTA

Ravnateljstvo slovenske nižje trgovske strokovne šole v Trstu, Piazzale Gioberti 4, sporoča, da bo šolska sv. maša dne 1. oktobra ob 8. uri v cerkvi pri Sv. Ivanu. Redni pouk se prične v četrtek, 2. oktobra, ob 8. uri.

Nižji tečajni izpit so na tej šoli izdelale naslednje dijakinje: Godina Ada, Giorgi Eletta, Martelanc Marina, Spanger Nadja, Terčon Ana Marija, Vatovec Silvana in Žagar Marija.

IZ GORICE**SOLSKA OBVESTILA**

Na nižji srednji in strokovni šoli se pouk prične v četrtek, 2. oktobra, s šolsko mašo. Dijaki naj se zberejo ob 9.30 na šolskem dvorišču v ul. Randaccio, od koder pojejo v spremstvu profesorjev v stolnico, kamor so vabljeni tudi starši in sorodniki. Redni pouk se prične v petek ob 8.30.

POPRAVEK

V zadnji številki Novega lista smo pomotoma uvrstili med dijake, ki so izdelali popravni izpit v IV. razredu višje gimnazije, tudi Nives Rožič. Ta dijakinja se pa k izpitu ni prijavila.

Iz poročila o popravnem nižjem tečajnem izpitu na nižji gimnaziji pa je pomotoma izpadel seznam dijakinj, ki so izdelale. Te so: Antonija Figelj, Cveta Gomišček, Marija Lapanja, Iva Nabergoj in Jožica Pelicon. Od 38 dijakov je nižji tečajni izpit letos izdelalo 30, šest jih je bilo zavrnjenih, en dijak pa bo polagal izpite ob koncu tega meseca, ker je bil bolan.

KULTURNE NOVICE

■ V Umetnostni galeriji v Mariboru so odprli v soboto 20. sept. večjo razstavo slovenskih slikarjev in kiparjev. Sedemnajst razstavljalcev prikazuje 99 del: olja, gvaše, akvarcele, risbe, grafike in kipe, največ v bronu. Velika večina razstavljalcev živi v Mariboru ali okolici.

■ V Prekmurju so obhajali v velikem obsegu 50-letnico svojega pisatelja Miška Kranjca. Na čast obletnice so priredili med drugim razstavo prekmurskih umetnikov in hkrati razstavo Kranjčevih knjig. Zdaj piše Kranjec ciklus partizanskih romanov.

■ Tržaški basist prof. Marijan Kos je preživel letošnje počitnice na Koroškem, kjer je sodeloval pri raznih slovenskih prireditvah. Zelimo si spet njegovih koncertov v radiu.

Ona: Se še spominjaš, dragi? Ravno tu si me spoznal pred 10 leti.

On: Ne, ne, le seznanil sem se tedaj s teboj, kajti spoznal sem te šele po poroki!

M. Bambič

Izdaja Konzorcij Novega lista
 Odgovorni urednik Drago Legiša
 Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Franciška 20
 Telefon 29477

do čez noč pustili v kopalnici, kot napravijo z vsemi transporti, ki prispejo proti večeru. Jutri pa nas bodo registrirali, preoblekli, ostrigli in poslali na blok. Hoteli smo vedeti, če homo morali delati. »Seveda, kaj pa mislite!« je rekel. »Tu moramo vsi delati!«

»Kaj pa bomo delali?«

»Na polju ali v tovarni. Kamor vas bodo pač dodelili.«

»Tudi na polju? Res?«

»Zakaj pa ne? Največ jih dela na polju.«

Na tihem si je vsak zaželel, da bi ga poslali delat na polje. Za nas, ki smo prišli iz smardečih, umazanih, tesnih zaporov, v katerih smo živeli tedne in nekateri mesece in mesece nagneten, ne da bi kdaj videli kaj drugega kot zidove ali se lahko nekoliko svobodneje spregibali, je bila misel o delu na polju kaj vabljiva. Polje, to je pomenilo širino, prostor, svobodo gibanja, čisti zrak, skoro prostost, morda možnost pobega... Radi bi bili zvedeli kaj več, sili-li smo vanj z vprašanji, mu ponujali cigarete, da bi ga še pripravili h govorenju. Cigarete je vzel in jih hlastno spravljal v nekaj skrin-žep pod jopičem svoje pidžame, a zgovornejši ni postal. Šele pozneje smo razumeli, da se je bal in da je že tako veliko tvegalo, ker je bilo pač prepovedano govoriti s prišleci. Tvegalo je zaradi cigaret in, ker so bili na straži okrog kopalnice SS-ovci, ki niso bili posebno hudobni.

Povedal nam je, da je Poljak in da je že od leta 1939 v taborišču. Ob misli, da bi morali ostati toliko časa orožani svobode, nas je kar streslo, on pa je to povedal mirno in brezbrizno. Nekdo od nas ga je tudi vprašal, če misli, da bo kmalu konec vojne. »Čez kakšno poldrugo leto ali dve!« je rekel. To nas je presenetilo, ker smo bili prepričani, da bo prej končana, in to prepričanje je izvi-

ralo predvsem iz globoke želje, da bi bili čimprej rešeni. Nekateri so bili celo trdno prepričani, da bo še tisto poletje konec vojne, in njegov odgovor jih je potrl.

Pozneje, ko smo spoznali razmere v taborišču, nam je bilo jasno, da je bil tisti Poljak nacionalist, kot skoro vsi njegovi rojaki v taborišču, in da je tudi on govoril, kar si je želel. Skorajšnji konec vojne bi pomenil, da bo prišla Poljska pod Ruse, Poljaki pa so si želeli, da bi prodrli do tja zahodni zavezniki in poljska vojska, ki je bila z njimi. Ker položaj na bojiščih ni kazal, da se bo to kmalu zgodilo, so pač sklepali, da bo vojna še precej časa trajala, preden se bo položaj obrnil tako, kakor so si želeli. Težko so čakali, da bi zahodni zavezniki odprli drugo fronto, vendar pa so bili prepričani, da zavlačujejo z njo iz modrih političnih računov, da bi se namreč čimbolj okrepili. Rusi in Nemci pa naj bi se medtem medsebojno oslabili. To mišljenje najbrž ni bilo preveč zgrešeno, vendar sem se moral na tihem čuditi tem Poljakom, da niso kritizirali zahodnih zaveznikov zaradi takega zavlačevanja, ker so vedeli, da mnogi med njimi ne bodo dočakali osvoboditve, če bo vojna res še toliko časa trajala. Toda bili so pripravljeni prenesti tudi to, samo da bi bila njihova domovina rešena in da bi postala spet svobodna, neodvisna in neokrnjena. Bili so najbolj goreči domoljubi, kar sem jih srečal v taborišču; in v tej domoljubnosti je bila največja moč Poljske, v tistem nesrečnem času, ko se je zdela, da je poljski narod zapisan večnemu suženjstvu in narodni smrti. Izmed vseh okupiranih narodov so si edini ustvarili res močno, udano vojsko v begunstvu in težko pričakovali dan, da bi se maščevali Nemcem za vse krivice.

(Nadaljevanje prihodnjič)